

Muhlisî'nin Cem Sultan Mersiyesi

Ömer Faruk Güler
Arş, Gör, Ağrı İbrahim Çeçen Ü, Fen-Edebiyat Fakültesi
ofarukguler07@gmail.com

Öz

XV. yüzyılın sonu ile XVI. yüzyılın başında yaşamış olduğumu düşündüğümüz Muhlisî, Cem Sultan adına bir mersiye kaleme almıştır. Muhlisî'nin yazmış olduğu mersiyeden Cem Sultan ile bir alakası olabileceğini düşünmekteyiz. Bu alaka, Muhlisî'nin Cem Sultan'ın himayesi altında olan şâirlerden biri olması münasebetiyle olabileceği gibi, Cem Sultan'dan az da olsa bir iyilik görmesi şeklinde de olabilir. Bunların dışında Cem Sultan'ın yanında olmasa da onu seven bir şâir de olabilir. Her ne sebeple olursa olsun, Muhlisî bu mersiyesi ile Cem Sultan'a olan sevgisini yansıtmış, ona olan vefâ borcunu ödemek istemiştir.

Muhlisî'nin bu mersiyesi, XV. yüzyılın ilk büyük şâiri sayılan Şeyhî'nin Germiyan Beği için yazdığı mersiye ile benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik, Muhlisî'nin Şeyhî'den esinlenerek bu mersiye yazdığı düşüncesini aklımıza getirmiştir. Bu doğrultuda, makalemizde Cem Sultan mersiyesi yanında, iki mersiye arasındaki benzerliklere de örneklerle yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cem Sultan, Muhlisî, Şeyhî, Mersiye, Şiir, Şâir.

Muhlisî's An Elegiac Poetry For Cem Sultan

Abstract

We think that Muhlisî lived between XV-XVI. century. He wrote an elegiac poetry about Cem Sultan. We can understand that he was a relation with Cem Sultan by means of this elegiac poetry. It is a relation Cem Sultan could protect him. In addition he might take favour from Cem Sultan. Even though he didn't live next to Cem Sultan, he could be a poem liking Cem Sultan. Under any circumstances Muhlisî, demonstrated that he was really inter Cem Sultan with the elegiac poetry and he wanted to repay the loyalty debt to Cem Sultan.

The poetry of Muhlisî, resembles a poetry which Şeyhî being the first great poem in XV. century wrote for Germiyan Bey. This resembling springs to mind that Muhlisî wrote the poetry taking inspiration from Şeyhî. In this direction the article includes the similarity between two poetry as well as the elegiac poetry of Cem Sultan.

Keywords: Cem Sultan, Muhlisî, Şeyhî, Elegiac Poetry, Poetry, Poem.

Muhlisî'nin Hayatı

Yazımıza konu olan Cem Sultan Mersiyesi'nin şâiri Muhlisî, 15. yüzyılın ikinci yarısı ile 16. yüzyılın başında yaşamış olmalıdır. Hayatı hakkında bilgi edinmek için müracaat ettiğimiz kaynaklarda farklı yüzyıllarda yaşamış *Muhlisî* mahlaslı altı şâirden söz edilmesi, mersiye'nin şâiri *Muhlisî*'nin bu altı şâirden hangisi olduğu hakkında karar vermemizi güçleştiren bir nedendir. Ancak, kaynaklarda *Muhlisî* mahlasıyla kayıtlı şâirlerin önemli kısmının, 17. ve 18. yüzyıllarda yaşamış olması¹, 15. yüzyılın sonlarında vefât eden Cem Sultan için mersiye yazmaları ihtimâlini imkânsız kılan bir sebeptir. Bu şâirler içerisinde, 15. yüzyıl sonları ile 16. yüzyıl başlarında yaşayan ve Şehzâde Bayezîd'in hocası Cafer Efendi'nin oğlu olan Muhlisî'nin, *Cem Sultân Mersiyesi*'nin şâiri olması ihtimâl dâhilindedir. Hattâ, "... 27 Ocak 1495'te Roma'dan ayrılan Cem, Castel Capuana denilen yerde 29 Cemâziyelevvel 900 (25 Şubat 1495) tarihinde öldü."² cümlesinde belirtildiği üzere, 1495 yılı başlarında ölen Cem Sultan'a, bu yıllarda hayatta olan *Muhlisî*'nin bir mersiye yazması ihtimâli yüksektir denilebilir.

Bir eserde "*Şehzade Sultan Bayezid'in hocası Cafer Efendi'nin oğludur. Şehzadenin muhlis dostu olduğu için bu mahlası aldı. Babasının ölümünden sonra uzlete çekilip Çelebi ulufesi ile yetinip Kâbe'de oturdu.*"³ cümlelerinde kısaca tanıtılan Muhlisî hakkında, 16. yüzyıl biyografi yazarı Hasan Çelebi şunları söyler: "*Sâhib-kırân-ı zamân merhûm Sultân Süleymân Hân'ın oğlu. Sa'îd ü şehîd-i küşte-i tîğ-i Tahmas-ı 'anîd olan Ca'fer Efendi'nün oğludur. Kendü dahı şehen-şâh-ı mezbûruñ muhibb ü muhlisi olmağın Muhlisî ihtiyâr itmîşdür. Babası 'âlem-i 'ukbâya rihlet itdükde ihtiyâr-ı gûşe-i 'uzlet îsâr- maqâm-ı kanâ'at idüp yevmî yigirmi akçe ile şedâ'id ü metâ'ib-i menâşıbdan ferâğat itmîşdür.*"⁴ Metinden anladığımız kadarıyla hem Kanunî Sultan Süleyman'ın, bazı şiirlerinde

¹ Muhlisî mahlaslı diğer Şâirler: "1. (ö.1027/1618) İstanbul'da doğdu. Asıl adı Hızır Çelebi'dir. Mekkeyi ziyareti sırasında öldü. Döneminin tanınmış şâirlerindendir." 2. Muhlisî: (ö.1099/1687) "*Asıl adı Mehmet'tir. Sarı Ali Paşa'nın oğludur. Defterdar Bey sanıyla tanındı. Öğrenim gördü. Divan haceliği zümresine katıldı. İki kez yeniçeri efendisi ve Haseki Sultan Kethudası oldu. Daha sonra 1086/ 1675-76 yılında defterdar oldu. Vezaret ile kubbe vezirliğine atandı. Döneminin tanınmış bilginlerindendir.*"; Muhlisî: "(ö.1144/ 1731-32) İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ahmet'tir. Tevfik-zâde Mehmet Efendi'den mülâzım oldu. Kâtiplik yaptı. Daha sonra Rumeli'de kadınlarda bulundu; Muhlisî: "*Asıl adı Emir Giysü'dür.*"; Muhlisî: "*Şeyhulislam-zade sanıyla tanındı.*"

² DİA; TDV Yay., C 7, İstanbul 1993, s. 284.

³ İpekten, Haluk v.d.; *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1986, s. 296-297.

⁴ Kınalı-zâde Hasan Çelebi: *Tezkiretü'ş-Şuara*, Eleştirmeli baskıya haz.: Dr. İbrahim Kutluk, C.2, 2.bsk., TTK Yay., Ankara. 1989, s. 884.

Muhlisî (Gelibolu'lu Alî'ye göre *Muhlisî*⁵) mahlasını kullanan en büyük oğlu hem de şehzâde Bâyezîd'in hocası Şehîd Ca'fer Çelebi'nin oğludur. Şehzâde'ye karşı "...dostluğu, samimiliği ve hali içten, gönülden olan"⁶ Ca'fer Çelebi'nin oğlu *Muhlisî*, babası ölünce makamların eziyet, sıkıntı ve yorgunlukları nedeniyle devlet memuriyetinden ayrıлып yalnızlık köşesine çekilmiş, aza kanaat edip günlük 20 akçe maaşla geçinmeye râzı olmuştur.

Cem Sultan Mersiyesi

Muhlisî'nin Cem Sultan Mersiyesi, Cem Sultan'ın ölümü üzerine duyulan üzüntünün bir tezahürüdür. Aynı zamanda Sultan Cem'i sevenlerin duygularına da tercüman niteliğindedir. Muhlisî'nin, sürgünde ölen Şehzâde Cem için bu denli içli bir mersiye yazması; şâirin, Cem Sultan'ın Karaman vâililiği döneminde Cem Sultan'dan yardım ve ihsan gördüğü ya da onun çevresindeki şâirlerden biri olduğu şeklinde yorumlanabilir. Her ne kadar, kaynaklarda Cem şâirleri arasında zikredilmese de, Muhlisî kaynaklara ve tezkirelere çeşitli nedenlerle girememiş bir Cem şâiri olabilir. Şöyle ki; mersiyeden anlaşıldığı kadarıyla, şâirin Cem'e karşı derin ve samîmî bir sevgi beslediği, ölümü üzerine çok üzüldüğü, bu mersiye yazarak hem üzüntüsünü gidermeğe çalıştığı, hem de sağlığında yardımlarını gördüğü Şehzâde'ye vefâ borcunu ödemek istediği düşünülebilir.

Mersiye, on ikişer beyitlik beş bent şeklinde yazılmıştır. Mersiye'nin ilk bendi *imîş*, ikinci bendi *dahî*, üçüncü bendi *idi*, dördüncü bendi *kanı* ve beşinci bendi *ola* rediflidir. Şâir, mahlasını beşinci bentte zikretmiştir

Makalenin konusu olan Cem Sultan Mersiyesi, Muhlisî'nin edebiyat dünyası çevrelerinde tanınmasına ve şiiirlerinin bilinmesine vesile olacaktır. Hattâ, şâirin bir mecmuada tesâdüf ettiğimiz 11 şiiiri ile birlikte bulunabilecek başka şiiirleri bir araya getirilerek şâirin –varsa- dîvânı tertip edilebilir. Dîvânı yoksa da şiiirlerinin çoğu veya tamamı bir kitap hâline getirilip inceleme ile birlikte okuyucunun istifâdesine sunulabilir.

Terkîb-i bend nazım şekliyle yazılan beş bentlik Cem Sultan Mersiyesinin, Şeyhî'nin XV. yüzyıl başlarında yazdığı *Mersiye-i İbni Germiyan* ile

⁵ *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*; Haz.: Dr. Mustafa İsen, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1994, s. 188.

⁶ Ferit Devellioğlu; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Ktb., 21. Bs., Ankara 2004, s. 673.

benzerlikler arz ettiği tespit edilmiştir. XV. yüzyılın ilk büyük dîvân şâiri sayılan Şeyhî, bu mersiye;

*Mîr-i yegâne şâh-ı muzaffer huçeste-fâl
Ya'kûb Beğ ki adına 'âşık 'arab 'acem (Şeyhî Div., K: 10/21)*

beytinden anlaşılacağı üzere Germiyân Beyi Ya'kûb için yazmıştır. Mersiyede, sağlığında himâye, yardım ve desteklerini gördüğü Ya'kûb Bey'e karşı duyduğu derin sevgi, saygı ve minnet borcunu dile getiren şâir, bu mersiye ile Ya'kûb Bey'e olan vefâ borcunu da ödemek istemiştir.

Muhlisî'nin Cem Sultan mersiyesi ile Şeyhî'nin Germiyanoğlu Ya'kûb Bey için yazdığı mersiye arasında benzerlikler vardır. Bu benzerlik iki şiirin nazım biçiminin aynı oluşu, bend sayısının eşitliği, bendlerin konu ve redifi ile vasita beyitlerinin benzerliğinde kendini gösterir. Terkîb-i bend nazım şekliyle ve *mef'ûlü, fâ'ilâtü, mefâ'ilü, fâ'ilün* vezninde kaleme alınan her iki mersiye de beş bentden ibârettir. Her iki mersiyenin birinci, üçüncü ve beşinci bendlerinin teması ve redifi aynıdır. Ayrıca, bendleri birbirine bağlayan vâsita beyitlerinin redifi de "*eyvâh, âh, amân, yazık*"⁷ manalarına gelen Farsça *dirîğ* sözcüğüdür.

Muhlisî'nin *Cem Sultan Mersiyesi*'nin Şeyhî'nin Germiyanoğlu Ya'kûb Bey için yazdığı *Mersiye-i İbn-i Germiyan* başlıklı mersiyesi ile olan benzerliği, Muhlisî'nin mersiye yazarken Şeyhî'nin şiirinden etkilenmiş olabileceği izlenimi vermektedir. Muhlisî'den yaklaşık bir asır önce yaşayan ve bir asır kadar önce mersiyesini yazan Şeyhî'nin, XV. yüzyılın ilk büyük şâiri olması, daha sonra eser veren dîvân şâirlerini etkilemesi ihtimâlini yükseltir. Biz de bu ihtimâli göz önünde bulundurduğumuz Muhlisî'nin Cem Sultan Mersiyesi'ni, Şeyhî'nin *Mersiye-i İbn-i Germiyan* başlıklı mersiyesi ile mukâyese yaparak tanıtmanın doğru olacağını düşündük.

İki mersiyenin karşılaştırılması sonucu, aralarında belirgin şekilde benzerlikler bulunduğu görülür. Bu benzerliklerden ilki, her iki mersiyenin bir şeyi *mûsibet, âfet* ve *belâ* sonucu öğrenmeği işleyen "*imîş*" redifidir. Redif her ne kadar öğrenilen geçmiş zamandan söz eder gibi görünse de, aslında her iki şiirde de bir şey, durum ya da hususun, gerçeğinin ne olduğunun fark edilmesi ya da kavranması işlenir. Gerçek durum ya da husus aktarılırken de o zamana kadar bilinen ya da yaşanan durum ve hususun gerçeği yansıtmadığına atıfta bulunur. Bir bakıma, gerçek durum ya da hususun kavranışı nostaljik bir hüznün ve hayıflanma ile birlikte sunulur. Bu nedenle, bazen geçmişteki yanlış veya hayâlî durum ve husus,

⁷ Ferit Devellioğlu; *a.g.e.*, s. 214.

*Ol şeh kıamı ki lutfu-y-ile pür safâ-y-ıdık
Şimden gerü dirîğ işimiz âh u vâ-y-imiş (Şeyhî)*

beytinin ilk mısraında olduğu gibi görülen geçmiş zaman eki ile aktarılır.

Şeyhî *Mersiye-i İbni Germiyan'*ın ilk bendinde memdûhunun hayattayken nasıl biri olduğunu işlemeye çalışır ve iyilikleri, cömertlikleri gibi özelliklerinden bahseder. Bendin, yukarıda sunulan dokuzuncu beytinin ilk mısraında Germiyanoglu Ya'kûb Bey'in cömertliği vurgulanır. *Lutfu-y-ile pür safâ-y-ıdık* ifâdesiyle onun *ihsan, bağış ve armağanlarına* atıfta bulunulur. Beytin ikinci mısraında ise lütuf ve bağış sâhibi şâhın ölümünün verdiği hüznün işlenir. Ölümünden önce şâirlere cömertçe hediyeler vermiş, onları koruyup kollamış olan şâhın ölümü nedeniyle Şeyhî, o tarihten sonra işinin zor olduğunu belirtir.

Şeyhî *Mersiye-i İbni Germiyan'*ın ilk bendine,

*Ya Rab dehr-i dîn nicesi bî-vefâ-y-imiş
Mekkâr u hîle-ger sitem ü pür cefâ-y-imiş*

şeklindeki ilk beytinde görüleceği üzere *imiş* redifi ile başlar. Beyitte dünya alçak, hileci ve cefâ çektirici olarak nitelenir.

Muhlisî de mersiyesinin ilk bendine,

*Çarhıñ elinde tutduğı kavı-i kuzâh imiş
Oğı diyü hem atduğı sehm-i belâ imiş*

beyti ile başlar. O da ilk beyitte feleğin görünen yüzünü yayı andıran gökkuşağına benzetir. Oysa, bu yaydan atılan hep belâ oklarıdır. (Bu yaydan, doğru, dürüst, kişlikli, yiğit ve yardımsever olanlara hep bela oku atılır). Bu beyitle, şâir feleğin gerçek acı yüzünü, ardından ağladığı Cem Sultan'ın ölümü ile öğrendiğini îmâ eder. Cem Sultan'ın ölümünden feleği sorumlu tutar. İkinci beyitte ise, Şeyhî gibi dünyânın vefâsız oluşunu işler. Tâze gelin gibi görünüp insanı aldatan dünyanın, aslında işi gücü hîle olan vefâsız bir kocakarı olduğunu belirtir:

*Bir pîrezen durur bürinür nev-Ôarûsvâr
Aldanma dehr-i dîna saşın bî-vefâ imiş (Muhlisî)*

Mersiyelerin ilk bendlerinin ilk beyitlerindeki benzerlik diğer beyiterde de görülür. Böylece, bendin tamamında felek ve dünyânın vefâsız, acımasız, güvenilmez, alçak ve aşağı olduğu öne çıkan ve işlenen konular olur.

Şeyhî'nin *Mersiye-i İbni Germiyan*'ın üçüncü bendi ile Muhlisî'nin *Cem Sultan Mersiyesi*'nin dördüncü bendi de benzer konuları işler. Her iki bendin redifi de “nerede, hani?” anlamına gelen “kanı” soru kelimesidir. Bahsi geçen *kanı* redifli bentlerin teması, rediften de anlaşılabilceği üzere, mersiye yazılan kişilere özlemdir.

Mersiye-i İbni Germiyan'ın üçüncü bendi ile *Cem Sultan Mersiyesi*'nin dördüncü bendinin ilk iki beyitleri şu şekildedir:

*Serd oldu memleket melik-i Germiyân kanı
Şûr ile taldı şehri içi şah-ı cihân kanı*

*Devet çerâğî gözlerinin nûru kandadır
İkbâl ü 'izz ü baht tenine revân kanı (Şeyhî)*

*Ol burc-ı ğurbet ahteri Sultân Cem kanı
Ol bezm-i Öiş zîveri Sultân Cem kanı*

*Gülme açılma gül gibi ey lâle eyle ğarğ
Kanlu yaşuğa sâğarı Sultân Cem kanı (Muhlisî)*

Gerek bu beyitler, gerekse onları izleyen diğer beyitlerde memduhun yokluğu ile bu yokluğun verdiği hüznün işlenir. Böylelikle bendlerin tamamı iki memdûhun (Ya'kûb Bey ve Cem Sultan) yokluklarına ve bu yoklukların verdiği hüznü tahsis edilir. Yaşarken bir anda yok olup âhirete göçen Cem Sultan ve Ya'kûb Beğ'in yokluklarını “kanı” sorusu ile sorgulayan şâirler, bu soru ile aynı zamanda dünyanın gelip geçiciliğine gönderme yaparak geçici bir dünya için mal-mülk sevdasıyla yaşamının da boşluğunu belirtmek isterler.

Bentler arasındaki benzerliği aşağıdaki beyitlerde de görmek mümkündür:

*İnÖâmî âm u niÖmeti bî-minnet eyleyen
Şîm ü zeri nişâr kılan râyegân kanı (Şeyhî)*

*Bezm itse şîmi hâk gibi eyleyüp nişâr
Bî- kıymet eyleyen zeri Sultân Cem kanı (Muhlisî)*

Mersiyelerin beşinci ve son bentlerine baktığımızda; iki bendin rediflerinin yine aynı şekilde ortak olduğunu görürüz. Bu bentler *ola* redifi ile yazılmış, böylece mersiyelerin dua kısımlarına geçilmiştir. Bu kısımlar, genellikle dünyada iyi hal ve hareketleri ile tanınıp gönüllerde taht kuran memdûhların, öbür dünyada da iyilerle bir arada bulunmaları, Hz. Muhammed şafaatine nâil olup cennet-mekîn olmaları dileklerine tahsis edilir.

Her iki mersiye'nin *ola* redifli beşinci ve son bendlerinin,

Yā Rab özüne ravza-i cennet maḳām ola
Rūhuna Muṣtafā nefesinden selām ola (Şeyhî)

Yā Rab mekânı bāğ-ı behişt-i berjîn ola
Rūhî hîsâr-ı lutfu içinde ḥaşîn ola (Muhlisî)

şeklindeki ilk beyitleri ifâde ve anlam bakımından neredeyse birebir örtüşür vaziyettedir. Her ikisi de dua bendine Allah'a bir nidâ ve yakarış ile başlarlar. İkisinde de memdûhların mekânlarının cennet olması dilek ve temennisine yer verilir.

Aynı bendlerin ikinci beyitleri ise şu şekildedir:

Firdevs içinde üns ola ervaḥ-ı ḳudsüne
Rahmet naẓarları ana Ḥak'dan müdām ola (Şeyhî)

Ḳabri riyâz-ı cennet-i Firdevs olup müdām
Anda muşâhibi dün ü gün hür-ı Őin ola (Muhlisî)

Örnek olarak vermiş olduğumuz ikinci beyitlerde de gözle görülür benzerlikler mevcuttur. Her iki beyitte geçen ortak sözcükler ile oldukça yakın olan anlamlar iki bend arasındaki benzerliği kuvvetlendirir.

İki mersiye arasında önemli benzerliklerden biri de vasıta beyitleri rediflerinin aynı olmasıdır.

Sultân-ı Germin-ı Germiyân ğurebâ devleti dirîğ
Şâh-ı cihâniyân fuḳarâ niömeti dirîğ (Şeyhî)

Cân virdi derd-i ğurbet ile Şâh Cem dirîğ
Toprağa düşdi menbaŐ-ı lutf'u kerem dirîğ (Muhlisî)

Şeklindeki vâsıta beyitlerinde görüleceği üzere, “*eyvâh, âh, amân, yazık*”⁸ manalarına gelen *dirîğ* sözcüğü, kaybedilen değerli insanın arkasından çekilen üzüntü ve hayıflanmayı da çarpıcı ve anlamlı bir şekilde ifâde eder.

Sonuç olarak; Muhlisî'nin Cem Sultan mersiyesini, Şeyhî'nin Ya'kûb Beğ'in Mersiyesi'nden etkilenerek yazdığı yolundaki düşüncemiz kuvvetli delillere dayanır. Yukarıda verilen şiir örnekleri bu düşüncüyü kuvvetlendiren delillerdir. Yazımız, Muhlisî'nin Cem Sultan Mersiyesi'ni edebiyat dünyasına tanıtmayı amaçlamaktadır. Ancak, yazımızın Muhlisî hakkında

⁸ Ferit Devellioğlu; *a.g.e.*, s. 214.

daha kapsamlı çalışmalara kapı açması da muhtemel bir husustur. Dileğimiz, bu makalenin Muhlisî hakkında daha kapsamlı çalışmalar yapılmasını sağlaması ve şâirin bütün şiirlerinin bilim dünyasında tanınmasına vesile olmasıdır. Bu dilek ışığında Muhlisî'nin Cem Sultan Mersiyesi'nin tamamını sunmanın yararlı olacağı düşüncesindeyiz.

Velehü Merşiye⁹

Meşûlû Fâ'îlâtü Meşâ'îlî Fâ'îlün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

I

- 1 Çarhuñ elinde tutdığı kıavs-i kıuzâh imiş
Okı diyü hem atduğı sehmi belâ imiş
- 2 Dil virme bu serây-ı sürür-ı zamâne kim
Kıılsañ nażar fenâsı ser-â-ser fenâ imiş
- 3 Sâkı-i dehr elinden ayâğ alma key şakın
Şundugı câm-ı mey diyü zehr-i cefâ imiş
- 4 Raħm ü emâni yok kimi beslerse yine yer
Bu efi'î-i zamân ne 'Öaceb ejdehâ imiş
- 5 Nâz ü na'îmine igen aldanma 'Öâlemün
Ma'Önjde derd ü miħnet ü 'Öayn-ı 'Öanâ imiş
- 6 Cây-ı ikâmet itmedi çün bunda enbiyâ
Bes sen şübüt da'Övjsin itmek hatâ imiş
- 7 Hõş şakka-i şafâ idi bu 'Öömr-i nâzenin
İllâ beķâsı olmamağın bî-şafâ imiş
- 8 Bir pırezen durur bürinür nev-'Öarüsvar
Aldanma dehr-i dâna şakın bî-vefâ imiş
- 9 Sa'Öy eyle bunda umma kıabâ-yı fenâdan it
Bu cübbe-i vücûdı kıo kim bî-beķâ-y-imiş
- 10 Ol şeh kıanı ki sâyesi düşeydi her kıula

⁹ Çalışmaya kaynaklık eden eser, *Millî Kütüphanesi* 06 MİL YZ A 3810 3810 numaralı şiir mecmuasıdır. Mersiye; Mecmuanın 119^b sayfasında kayıtlıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. GÜLER, Ömer Faruk, *Millî Kütüphanesi* 06 MİL YZ A 3810 Numaralı Şiir Mecmuasının 'Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (Mestap) Göre Tasnifi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, 2015.

- Şāh olur idi bilmedük ol hod hümā imiş
11 Hāk-i siyāha düşdi çün ol genc-i cüd āh
Çanlar dökerse djdelerümüz revā imiş
12 Cān virdi derd-i ğurbet ile Şāh Cem dirîğ
Topraġa düşdi menbaŖ-ı lutf u kerem dirîğ

II

- 1 Aġlar ki aġlar anuġ için ins ü cān daġı
Dutar ġazāsını anuġ iki cihān daġı
2 Çanlar döker bu derd ile şām ü seġer şafağ
Geydi kebūd hırkasını āsmān daġı
3 Bu pır-i çarġ döne döne eyledi nağar
Hiç görmedi anuġ gibi bir nev-cevān daġı
4 Taşlarla döğdi şinesini meh bu derd ile
Gözler yaşın döküp yürür āb-ı revān daġı
5 Ey ġabr ebr-veş nice şağladuġ ol mehi
Tolmuşdı nūr ile zemīn [ü] zamān daġı
6 Göz kör midür ki anuġ için çanlar ağlamaz
Diller bu ġamda ġaldı bulımaz emān daġı
7 Kim ġaldı lāle gibi ki bu oda yanmaya
Pejmürde oldu yandı ġül-i ġülsitān daġı
8 Gösterdüy ey felek yine fi'l-hāl gizledüy
Göstermedüy ġözümüze andan nişān daġı
9 Atup ecel oġını kemān-ı ġazādan āh
Bükdüy bu ġamla ġaddümi itme kemān daġı
10 Ben yāresiz ki ol meh için eyleyem ġazā
Kim görmedüm anuġ gibi bir mihrībān daġı
11 Sūsen düşüp bu mātem ile ġançer-i ġama
Söyler lisān-ı hāl ile bunu Ŗayān daġı
12 Ol nev-cevān için dil ü cān ağladı dirîğ
Çeşm-i sitāre her gice çan ağladı dirîğ

III

- 1 Ol şeh kıanı ki burc-ı sa'âdetde mâh idi
Ol Cem kıanı ki zıver-i meh bezm-gâh idi
- 2 Ol şeh kıanı ki bâbına her gün benüm gibi
Süren yüzün der idi ki 'Adâlet-penâh idi
- 3 Ol şeh kıanı ki her kimi ağlatsa rüzgâr
Ol gül gibi güler yüzü h'ş 'Özr-h'âh idi
- 4 Ol şeh kıanı ki da'vî-i 'Adl ü şecâvete
Tığ ile dest-i cüdına 'Adil kerâh idi
- 5 Ol şeh kıanı ki tığ ile Mirrîh-i vaqt idi
Ol meh kıanı ki gün gibi encüm-sipâh idi
- 6 Vâ fûrkatâ ne yirdedür ol şâh-ı meh-cebîn
Kim yüzü şem'î-i mażhar-i nür-ı ilâh idi
- 7 Hâyfâ ki şındı ol güher-i dürc-i ma'rifet
Beslerdi baħr-ı devlet anı sâl ü mâh idi
- 8 Dil-haste kıaldı kıulları derd ü firâķ ile
Hâķķâ ki hûsn-i hulk ile h'ş pâdişâh idi
- 9 Derdâ hâzîz-i mevte irüp eyledi maķâm
Ol kim bürüc-ı evc-i ma'ârifde şâh idi
- 10 Bâd-ı hâzân-ı mevt irişüp düşer toprağa
Ol lâle tal'âtı ki gülistân-ı câh idi
- 11 Ol el kıanı ki Fâtiħ-i ebvâb-ı cüd idi
Ol pâ kıanı ki şehler için büse-gâh idi
- 12 Olmaz beyân muşbet-i Sultân Cem dirîğ
Yazar iken düşüp oda yandı kıalem dirîğ

IV

- 1 Ol burc-ı ğurbet aħteri Sultân Cem kıanı
Ol bezm-i 'iş zıveri Sultân Cem kıanı
- 2 Gülme açılma gül gibi ey lâle eyle ğarķ
Kıanlı yaşuğa sâğarı Sultân Cem kıanı
- 3 Var ey benefşe sen de ğiye cübbe-i siyâh
Toprağa sâl bu micmeri Sultân Cem kıanı
- 4 Bezm itse şimi hâķ gibi eyleyüp nişâr
Bî-kıymet eyleyen zeri Sultân Cem kıanı

- 5 Lutf [u] vefāda cūd [u] sehā vü kemāl ile
Tutmağa heft-kişveri Sultān Cem şanı
- 6 Gülzār-ı maŖrifetde bugün Őandelīb-vār
Söylemege gazelleri Sultān Cem şanı
- 7 SaŖy eyleyüp ziyāret-i Beytül-Ħarām iden
Şāhn-ı Ħarem kebūteri Sultān Cem şanı
- 8 Küffār-ı miĦnet içre vü derd ile cān viren
Ol baĦr-i cūd cevheri Sultān Cem şanı
- 9 Terk eyle bāğı gül gibi ey süsen ölüben
Elden biraş bu Ħançeri Sultān Cem şanı
- 10 Gülzār-ı Őömri bād-ı fenā ile Ħāk olan
Açılmadı gül-i teri Sultān Cem şanı
- 11 Her Őandelīb-i dil bu gam ile Ħariş olup
Söyledi bunı dilleri Sultān Cem şanı
- 12 Ey gülşen-i cihānda qarār itmeyen diriş
Bu mevt-i nāgehānı şümār itmeyen diriş

V

- 1 Yā Rab mekānı bāğ-ı behiş-i berin ola
RūĦi Ħişār-ı lutfuñ içinde Ħaşin ola
- 2 Qabri riyāz-ı cennet-i firdevs olup müdām
Anda muşāĦibi dün ü gün Ħūr-ı Őin ola
- 3 Nūr-ı tecelliyāt-ı cemāle qarış olup
Her dem şefiŖ-i ümmet ile hem-nişin ola
- 4 Genc-i girān-bahā idi çeşm-i latifi çün
Yā Rab türāb-ı rahmetün içre defin ola
- 5 Nūr-ı kerāmetünle mezarını eyle zeyn
Her kim naşar iderse gümānı yaşin ola
- 6 Ol yirde yatduğınca Ħudā Öömr-i bî-şümār
Şāh-ı cihāna vire ki Őālem emin ola
- 7 ŐAdlin nişām-ı Őāleme çün eyledün sebab
Yā Rab zamān müddet-i Ħaşre qarın ola
- 8 Rāyāt-ı rifŖatini ser-efrāz idüp Ħudā
Her qanda olsa millete nuşret muŖin ola

- 9 Çün dest-gır-i halk-ı cihân-âferin imiş
Her demde dest-gır-i cihân-âferin ola
- 10 Fazlun ile yedügi şemerât-ı cinân olup
Lutfunla dâyim içdügi mâo-i muoın ola
- 11 Ey **Muhlişî** ölince duoâ kııl revânına
Merşiyeye ise okı [bu] beyti hemin ola
- 12 Ey mâh-ı bedre hâki şehâb eyleyen dirig
Ab-ı hayâtı halka şarâb eyleyen dirig

Kaynakça

Aynur, Hatice, "Cem Şairleri", İlmî Araştırmalar, S.9, s.33-43, İstanbul, 2000.

- İpekten, Haluk v.d.; *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1986, s. 296-297.
- Devellioğlu, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Ktb., 21. Bs., Ankara 2004.
- DİA*; TDV Yay., C 7, İstanbul 1993.
- Dilçin, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 2013.
- Enverî, Hasen, *Ferheng-i Feşorde-i Suhen*, İntişârât-ı İlmî, 2 Cilt, Tahran, 1390.
- Horata, Osman, “*Cem Şairleri*”, Türk Edebiyatı Tarihi, KTB Yayınları, C.2, s.91-96, Ankara, 2007.
- İsen, Mustafa, “*Cem Şairleri*”, Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.
- Kurnaz, Cemal – Çeltik, Halil, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara, 2013.
- Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*; Haz.: Dr. Mustafa İsen, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1994.
- Kınalı-zâde Hasan Çelebi: *Tezkiretü's-Şuara*, Eleştirmeli Baskıya haz.: Dr. İbrahim Kutluk, C.2, 2.bsk., TTK Yay., Ankara. 1989.
- Okur Meriç, Münevver, *Cem Sultan, Hayatı, Esareti, Edebî Kişiliği, Eserleri, Şiirleri*, Şahsi Yayın, İstanbul, 2006.
- Parlatır, İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara, 2009.
- Redhouse, Sir James W., *Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2006.
- Steingass, F. J., *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2005.
- Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1978.
- Şeyhî, *Dîvân*: İsen, Mustafa- Kurnaz, Cemal, Şeyhî Dîvânı, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990.

